

درس ششم: هدف از قرائت قرآن

قرائت قرآن راه است یا مقصد ؟

آیا قرائت و حفظ قرآن ما را به زندگی قرآنی نزدیک می کند ؟

انتظار جامعه از یک قاری ، حافظ و فعال قرآنی چیست ؟

معنای ترتیل

از امام صادق (علیه السلام) نیز چنین نقل شده: (ترتیل آن است که آیات را با تأنی و با صدای زیبا بخوانی و هنگامی که به آیه ای برخورد می کنی که در آن سخن از آتش دوزخ است، به خدا پناه بر، و هنگامی که به آیه ای می رسی که در آن بیان بهشت است از خدا بهشت را بطلب). خود را به اوصاف بهشتیان متصف کن و از صفات دوزخیان پرهیز

آموزه های قرآنی و سفارشات مکرر رسول خدا (ص) و ائمه معصومین (ع) این است که قرائت قرآن برای آن است که آن را بفهمیم و سبک زندگی خود را با آن تنظیم کنیم و قرائتی که به دنبال آن تدبر و فهم و نهایتاً عمل نباشد نتیجه ای نخواهد داشت .

قرائت قرآن برای فهمیدن دستورات الهی و عمل کردن به آن است و قرائت بی عمل بر خلاف مقصد می باشد .

چه بسا افرادی که یک عمر بهترین قرائتها را داشته اند اما بهره آنها از قرآن فط تحسین افراد حاضر در مجلس و گرفتن هدایایی ناچیز بوده است و چه بسا افرادی که شنیدن و فهمیدن یک آیه از قرآن آنها را دگرگون کرده و راه درست زندگی را پیدا کرده اند و حتی برخی از فردی مفسد تبدیل به انسانی صالح شده اند .

داستان فضیل عیاض راهزن مشهور

از نزدیکی یک آبادی می گذشت، دخترکی را دید و نسبت به او علاقه مند شد، عشق سوزان دخترک «فضیل» را وادار کرد که شب هنگام از دیوار خانه او بالا رود، و تصمیم داشت به هر قیمتی شده به وصال او نائل گردد، در این هنگام بود که در یکی از خانه های اطراف، شخص بیدار دلی مشغول تلاوت قرآن بود و به آیه «أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ...» سوره حدید آیه ۱۶ رسیده بود، این آیه همچون تیری بر قلب آلوده «فضیل» نشست، درد و سوزی در درون دل احساس کرد، تکان عجیبی خورد، اندکی در فکر رفت، این کیست که سخن می گوید؟ و به چه کسی این پیام را می دهد؟ به من می گوید: ای فضیل! «آیا وقت آن نرسیده است که بیدار شوی؟ از این راه خطا برگردی؟ از این آلودگی خود را بشوئی؟ و دست به دامن توبه زنی؟! ناگهان صدای «فضیل» بلند شد، و پیوسته می گفت: «بَلَىٰ وَ اللّٰهُ قَدْ أَنَّىٰ، بَلَىٰ وَ اللّٰهُ قَدْ أَنَّىٰ»؛ (به خدا سوگند وقت آن رسیده است، به خدا سوگند وقت آن رسیده است)!

او تصمیم نهائی خودش را گرفته بود، و با یک جهش برق آسا، از صف اشقیا بیرون پرید، و در صفوف سُعدا جای گرفت، به عقب برگشت، از دیوار بام فرود آمد، و به خرابه ای وارد شد که جمعی از کاروانیان آنجا بودند، و برای حرکت به سوی مقصدی، با یکدیگر مشورت می کردند، می گفتند: فضیل، و دارودسته او در راهند، اگر برویم راه را بر ما می بندند و ثروت ما را به غارت خواهند برد! فضیل، تکانی خورد، و خود را سخت ملامت کرد، گفت: چه بد مردی هستم! این چه شقاوت است که به من رو آورده؟ در دل شب به قصد گناه از خانه بیرون آمده ام، و قومی مسلمان از بیم من، به کنج این خرابه گریخته اند! روی به سوی آسمان کرد، و با دلی توبه کار، این سخنان را بر زبان جاری ساخت: «اللّٰهُمَّ إِنِّي تَبْتُ إِلَيْكَ وَ جَعَلْتُ تَوْبَتِي إِلَيْكَ جَوَارَ بَيْتِكَ الْحَرَامِ...»؛ (خداوندا من به سوی تو بازگشتم، و توبه خود را این قرار می دهم که پیوسته در جوار خانه تو باشم، خدایا از بدکاری خود در رنجم، و از ناکسی در فغانم، درد مرا درمان کن، ای درمان کننده همه دردها! و ای پاک و منزّه از همه عیبا! ای بی نیاز از خدمت من! و ای بی نقصان از

خیانت من! مرا به رحمتت ببخشای، و مرا که اسیر بند هوای خویشم از این بند رهائی بخش!

خداوند دعای او را مستجاب کرد، و به او عنایتها فرمود، و از آنجا بازگشت و به سوی «مکه» آمد، سالها در آنجا مجاور بود و از جمله اولیاء گشت!

گدای کوی تو از هشت خلد، مستغنی است

اسیر عشق تو، از هر دو کون، آزاد است

منبع - سایت آیت الله مکارم شیرازی

سوره مزمل - آیات ۱ تا ۴

يَا أَيُّهَا الْمَزْمَلُ ﴿١﴾ قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢﴾ نِصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ

قَلِيلًا ﴿٣﴾ أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾

ای جامه بر خود پیچیده! (۱) همه شبها را جز شبهای اندکی که در طول سال برایت میسر نیست [بخاطر نافله شب] برخیز! (۲) نصف همه ساعات شب را به عبادت اختصاص ده! یا اندکی از نصف کم کن! (۳) یا [مقداری] بر نصف بیفزای! و قرآن را آرام و شمرده بخوان! (۴)

در این آیات خداوند با تاکید به پیامبر (ص) امر می کند که شب از خواب برخیز و قرآن بخوان.

چه خبر است. چرا خواندن قرآن این همه اهمیت دارد؟ چرا نصف شب؟

در ادامه سوره در آیه ۲۰ دو بار به قرائت قرآن امر شده است..... فَأَقْرَأُوا مَا

تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ ..... فَأَقْرَأُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ

پس آنچه از قرآن برای شما آسان و ممکن است بخوانید

آیا این دستورات همراه با تاکید و تکرار صرفاً برای خواندن قرآن است یا خواندن همراه با تدبر و فهم و در نتیجه عمل و زندگی کردن به سبک قرآن و رسیدن به مقصدی که خدا برای مومنان تعیین کرده است؟

یقیناً تمام ثوابها و فضیلت‌هایی که برای تلاوت قرآن و سوره‌ها و آیات آن از طرف اهل بیت (ع) به ما رسیده است شامل قرائت تنها بدون فهم و عمل نمی‌شود. هر چند که قرائت قرآن به نیت تقرب به خدا عبادت مجسوب می‌شود اما هدف اصلی عمل به قرآن و رسیدن به زندگی سعادت‌مند یعنی حیات طیبه است. انشاء الله

سوره انبیاء آیه ۱۰

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ ۖ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿۱۰﴾

به راستی کتابی به سوی شما فرستادیم که مایه شرف و رشد شما در آن است، آیا اندیشه نمی‌کنید؟ (۱۰)

منظور از «ذکر» برنامه زندگی است که انسان را نامدار و شرافتمند می‌کند

سوره مؤمنون آیه ۷۱

..... بَلْ أَتَيْنَاهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿۷۱﴾

اینان باید دقت کنند که کتابی که مایه شرف و سربلندی آنان است عطایشان کرده‌ایم، ولی آنان از مایه شرف و سربلندی خود رویگردانند.

منظور از این آیات این است که خداوند برنامه زندگی شرافتمندانه و رسیدن به سعادت را در کتابی به نام قرآن برای ما فرستاده است. این وظیفه ماست که با خواندن قرآن این برنامه‌ها را بفهمیم و به آن عمل کنیم.

بنابر این هدف از تلاوت قرآن باید درک و فهم آیات و عمل به آن باشد.

سوره یونس آیه ۵۷

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ
وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

ای مردم! بی تردید برای شما از سوی پروردگارتان پند و موعظه‌ای [چون قرآن] آمده است، درمان‌کننده آنچه را که [از بیماری‌های اعتقادی و اخلاقی] درون [شماست] می‌باشد، و [سراسر] هدایت، و رحمت برای مؤمنان است

سوره اسراء آیه ۸۲

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ۗ وَلَا يَزِيدُ
الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾

ما از قرآن آنچه را برای مؤمنان مایه درمان و رحمت است نازل می‌کنیم، ولی ستمکاران را جز خسارت نمی‌افزاید

فرمان‌های ده گانه در آیات ۱۵۱ تا ۱۵۳ سوره انعام فقط برای خواندن است یا برنامه زندگی است؟

بگو: بیایید تا آنچه را پروردگارتان حرام کرده بر شما بخوانیم، و آن این‌که:

- ۱- چیزی را شریک او نگیرید،
- ۲- و به پدر و مادر نیکی کنید!
- ۳- و فرزندان‌تان را به سبب [سخت‌ترین شرایط] تنگدستی نکشید؛ ما شما و آنان را روزی می‌بخشیم،
- ۴- و به کارهای زشت چه آشکار و چه پنهانش نزدیک نشوید!

- ۵- و کسی را که خدا کشتنش را حرام کرده جز به حق [که قصاص و قتال با دشمن است] نکشید! این است آنچه او به شما سفارش کرده تا بیندیشید (۱۵۱)
- ۶- به مال یتیم جز به نیکوترین روش نزدیک نشوید! تا به رشد [عقلی] خود برسد.
- ۷- پیمانۀ و وزن را بر اساس عدالت، پُر و کامل بدهید! هیچ کس را جز به اندازه طاقتش تکلیف نمی‌کنیم.
- ۸- هرگاه سخن بگویید عدالت [در گفتار] را رعایت کنید؛ هر چند دربارهٔ خویشاوند باشد!
- ۹- به عهد خدا [که نبوت و قرآن و امامت است] وفا کنید! این است آنچه او به شما سفارش کرده تا پند گیرید (۱۵۲)
- ۱۰- و یقیناً این [مقررات استواری که پیامبر از سوی من به شما اعلام کرد] راه مستقیم من است؛ بنابراین از آن پیروی کنید، و پیرو راه‌ها [ی دیگر] نباشید که شما را از راه خدا پراکنده می‌کند، این است آنچه او به شما سفارش کرده تا [از خدا اطاعت نموده، از محرّماتش] پرهیزید (۱۵۳)

توجه کنید :

ضمن بر شمردن این دستورات در پایان آیه ۱۵۱ می‌فرماید «بیندیشید» و در پایان آیه ۱۵۲ می‌گوید «پند گیرید» و در پایان آیه ۱۵۳ می‌گوید «تقوا پیشه کنید» یعنی قرائت قرآنی مؤثر و مفید است که فهمیدن، پندگرفتن و رسیدن به تقوا نتیجه اش باشد.

حکایت آموزنده مواجهه خلیفه عباسی با زاهد خراسانی

«حاتم اصم»، عارف و زاهد مشهور خراسانی قرن سوم هجری است که در زهد و حکمت، سخنان دل انگیزی دارد، و مردم را به قرائت قرآن، بسیار تشویق می کرد . حاتم، خواندن قرآن و حکایت پارسایان را در تزکیه نفس بسیار مؤثر می دانست .

نقل است که چون به بغداد آمد ، خلیفه را خبر کردند که زاهد خراسان آمده است . او را طلب کرد و چون حاتم از در درآمد، خلیفه را گفت: «ای زاهد!»

خلیفه گفت: من، زاهد نیستم که همه دنیا، زیر فرمان من است . زاهد تویی که به اندک قناعت می کنی و چیزی از دنیا برای خود جمع نکرده ای .

حاتم گفت: «نه؛ زاهد تویی که به کمترین چیز و بی ارزش ترین متاع که دنیا باشد، قناعت کرده ای . مگر قرآن نفرموده است که : « **قل متاع الدنيا قليل**، متاع دنیا اندک است، سوره نساء، آیه ۷۷ » و تو بیش از این « اندک » برای خود گرد نیاورده ای. نصیب من از نعمت های خدا، بسی بیش از آن است که تو داری. پس زاهد تویی؟

-برگرفته از: -گزیده تذکره الاولیاء، محمد استعلامی، صص. ۲۰۱-۲۰۲

نکته :

چگونه یک آیه کوچک قرآن تابلو راهنمای زندگی یک فرد مانند زاهد خراسانی می شود اما قرائت چندین ختم قرآن در طول عمر اثر قابل توجه در ما ندارد . علتش این است که قرآن را برای ثواب بردن خوانده ایم نه درس گرفتن .